

Oplegnotitie**Onderwerp**

Project Waterschapsverkiezingen 2008

Bijlagen

LV 08-3a t/m c

Opsteller

mr. M.A.H. van Esch

Datum behandeling

4 april 2008

Inhoud notitie

- 1 De internetstemdienst RIES: intentieverklaring ten behoeve van open source.
- 2 Belangengroeperingen: de waterschappen geven geen geldelijke ondersteuning.

Besproken in

De Stuurgroep van 6 maart jl., de CBCF van 7 maart jl. en het bestuur van 14 maart jl.

Standpunten andere partijen

De Stuurgroep waterschapsverkiezingen en de CBCF stemmen in met het onderhandelingsresultaat over RIES en het advies inzake de belangengroeperingen. Het bestuur heeft vragen gesteld over de aanbesteding van beheer van RIES en het eigendom van octrooi (mondelinge toelichting ter vergadering).

Bestuurlijke aandachtspunten

- 1 RIES: het vereiste van open source is door de Tweede Kamer in het algemeen overleg gesteld voor alle apparatuur en systemen die bij verkiezingen worden gebruikt.
- 2 Ondersteuning belangengroeperingen: conform het advies van de VU Amsterdam moeten we de lijn hanteren van provincies en gemeenten en zullen de belangengroeperingen op eigen kracht een zetel in het nieuwe algemeen bestuur moeten behalen.

Financiële gevolgen

1. De uitgaven voor RIES (in 2008 ten bedrage van € 350.000,- tot maximaal € 750.000,- en voor 2009 tot en met 2012 een totaalbedrag van maximaal € 1.368.000,- plus jaarlijks € 217.500 op de begroting van HWH) worden gefinancierd bovenop de projectbegroting van € 16 miljoen.
2. Geen geldelijke ondersteuning betekent geen (extra) kosten voor de waterschappen.

Vervolgprocedure

Akkoord sluiten met eigenaren van RIES; duidelijk communiceren met belangengroeperingen.

Gewenste communicatieacties

De eerste week na de ledenvergadering komt de volgende nieuwsbrief uit.

Voorstel

1. Instemmen met het verkrijgen van RIES: akkoord met de inhoud van de intentieverklaring en het voorstel om het eenmalig in 2008 te betalen bedrag te laten innen door de UvW, met gebruikmaking van de verdeelsleutel voor de contributie; het bestuur van HWH te verzoeken het beheer van het RIES-stemsysteem over te nemen en de financiële gevolgen in de begroting 2009 e.v.j. op te nemen.
2. Alle waterschappen stellen zich gelijk op en geven dus geen geldelijke ondersteuning aan de belangengroeperingen

Bijlage

Open source maken RIES-software

Inleiding

In 2005/6 hebben de waterschappen besloten de voorbereiding en een deel van de uitvoering van de 26 verkiezingen bij de waterschappen in november 2008 projectmatig aan te pakken. Centraal in deze aanpak stond het eerder bij Rijnland en bij De Dommel gebruikte RIES-stemsysteem. Met een beperkte bijdrage aan Rijnland kon gebruik gemaakt worden van het RIES-stemsysteem, waar Rijnland mede-octrooihouder van is. Op dat moment was de opvatting dat het niet nodig was zelf over rechten te beschikken van het gebruikte stemsysteem. Het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties onderzocht op dat moment de mogelijke aanschaf van het RIES-stemsysteem.

In 2006 en 2007 is het RIES-stemsysteem verder doorontwikkeld om het geschikt te maken voor gelijktijdige verkiezingen bij 26 waterschappen op basis van de aangepaste Waterschaps-wet en het nieuwe Waterschapsbesluit.

RIES-stemsysteem

Het RIES-stemsysteem is een elektronische voorziening die het gehele stemproces begeleidt, monitort en stuurt. Zowel centraal (beheerders) als decentraal (stembureaus) worden de verschillende processen van een verkiezing ondersteund. Het RIES-stemsysteem verzorgt niet alleen het internetstemmen, maar is ook noodzakelijk voor het poststemmen. Poststemmen maakt ongeveer 85% uit van het RIES-stemsysteem. Het RIES-stemsysteem genereert codes voor de stempakketten, verstrekt vervangende pakketten, verwerkt de resultaten van de responsverwerking, telt de stemmen, stelt het procesverbaal op en berekent de uitslag en zetelverdeling. Het RIES-stemsysteem maakt het mogelijk zowel bij internetstemmen als poststemmen de uitvoering van de 26 lokale waterschapsverkiezingen centraal te faciliteren en lokaal uit te voeren.

De stemvoorziening bestaat uit broncodes (software programma's), centraal beheersysteem (servers en beveiliging) en documentatie.

Open source

Open source software heeft twee kenmerken:

1. de broncode van de software is vrij beschikbaar;
2. In het licentiemodel is het intellectueel eigendom en het (her)gebruik van de software en bijbehorende broncode dusdanig geregeld dat de licentienemer de broncode mag inzien, gebruiken, verbeteren, aanvullen en distribueren.

Bij het Open Source maken van het RIES-stemsysteem gaat het dus om het openbaar maken van de broncodes, beheersysteem en documenten onder Open octrooi en Open Source licentievoorwaarden.

Het is voorts van belang dat het RIES-stemsysteem na publicatie van de broncodes wordt onderhouden. Het is daarom noodzakelijk een beheerorganisatie in te richten voor het onderhoud en het beheren van de open software-licenties. De beheerorganisatie is nodig, omdat dit onderdeel uitmaakt van de afspraak met de overdragende partijen en omdat het RIES-stemsysteem moet worden onderhouden om er in de toekomst weer gebruik van te kunnen maken.

Politieke ontwikkelingen

Eind vorig jaar, na publicatie van het rapport Korthals Altes, werd de politieke druk steeds sterker gevoeld, om de broncodes van het RIES-stemsysteem openbaar te maken.

Met het open source maken van het RIES-stemsysteem worden de verkiezingen van de waterschappen transparanter.

In die zelfde periode heeft het Ministerie van Binnenlandse Zaken het onderzoek gestaakt om over te gaan tot aanschaf van het RIES-stemsysteem. Ook in recente contacten heeft Binnen-

landse Zaken laten blijken geen interesse te hebben om het RIES-stemsysteem of welk ander stemsysteem te verwerven, omdat onduidelijk is of internetstemmen in de toekomst opnieuw gebruikt gaat worden. De echte noodzaak voor het openbaar maken van de broncodes ontstond met de brief van de Staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat aan de Tweede Kamer in december, waarin zij het openbaar zijn van de broncodes van het RIES-stemsysteem als voorwaarde opnam om internetstemmen mogelijk te maken.

In het Algemeen Overleg op 30 januari jl in de Tweede Kamer, waarin het rapport Korthals Altes werd besproken, werd door de Kamerleden uitgesproken dat de broncodes van alle software die gebruikt wordt bij verkiezingen altijd openbaar dient te zijn. De eis van publicatie van de broncodes wordt nu verwerkt in een ministeriële regeling om internetstemmen mogelijk te maken voor de verkiezingen van 2008. De broncodes van het RIES-stemsysteem dienen uiterlijk 1 juli 2008 openbaar gemaakt te zijn.

De Stuurgroep verkiezingen heeft op 17 januari 2008 opdracht gegeven om de stappen te zetten, die nodig zijn om het RIES-Stemsysteem open source te maken, dat de broncodes uiterlijk per 1 juli 2008 zijn gepubliceerd en tevens te garanderen dat er in 2012 weer landelijke verkiezingen voor de waterschappen georganiseerd kunnen worden en dat we daarbij niet afhankelijk zijn van de huidige externe eigenaren.

Huidige financiële en politieke situatie

In de projectbegroting die in 2006 is opgesteld is geen bedrag opgenomen om de broncodes van het RIES-stemsysteem te publiceren en het RIES-stemsysteem open source te maken en te beheren. Door het terugtrekken van Binnenlandse Zaken als het gaat om de aanschaf van het RIES-stemsysteem en de uitspraken van de Tweede Kamer over het openbaar zijn van de broncodes van de gebruikte software zijn wij als waterschappen genooddaakt over te gaan tot de aanschaf van de software van het RIES-stemsysteem, ook als het gaat om het gebruik voor poststemmen.

Dit betekent feitelijk dat de octrooirechten, auteursrechten en andere intellectuele eigendom van het RIES-stemsysteem worden afgekocht van de oude eigenaren.

Door publicatie van de broncodes wordt het RIES-stemsysteem openbaar toegankelijk en kan iedereen gebruik maken van de gepubliceerde software onder de geldende licentievoorzwaarden, waarbij verbeteringen en aanpassingen aangebracht door de gebruiker worden teruggegeven aan de beheerorganisatie van het RIES-stemsysteem.

De conclusie is dat wij als waterschappen zijn gedwongen, door de recente politieke ontwikkelingen, om tot afkoop van de rechten over te gaan en tot inrichting van een beheerorganisatie voor het RIES-stemsysteem.

Onderhandelingsresultaat

Bij de onderhandelingen is een relatie gelegd tussen het functioneren van het RIES-stemsysteem bij de verkiezingen in 2008 en de hoogte van de te betalen bedragen.

Er is overeenstemming bereikt met de huidige rechthebbenden – Rijnland, MullPON en Magic Choice - over de hoogte van de bedragen, uiteraard onder instemming van de goedkeuring van de ledenvergadering van de UvW.

Het gaat om een vergoeding voor het octrooi, de auteursrechten en de nadere intellectuele eigendommen. Deze rechten hebben betrokkenen opgebouwd in de afgelopen jaren met het ontwikkelen, aanpassen en actualiseren van het RIES-stemsysteem. Op basis van de eerder afgesloten contracten is het auteursrecht en het intellectuele eigendom verworven door diegenen, die de feitelijke ontwikkeling van het systeem hebben vormgegeven. Deze rechten zijn vervolgens vastgelegd in de achterliggende documentatie.

In de intentieverklaring zijn de onderstaande bedragen inclusief btw opgenomen, die betaald moeten worden aan de huidige rechthebbenden. De onderlinge uitsplitsing van de bedragen doen de drie partners zelf.

Kort samengevat betekent dit:

Eenmalig in 2008:

Bij ondertekening van het contract	€ 350.000
Indien internetstemmen doorgaat	€ 150.000
Indien het RIES-stemsysteem bij de verkiezingen goed heeft gefunctioneerd	€ 250.000

Als RIES bij de verkiezingen in 2008 naar behoren heeft gefunctioneerd zullen de overdragende partijen, met uitzondering van Rijnland, werkzaamheden gaan verrichten voor HWH in 2009 en 2010 ten behoeve van het onderhoud en instandhouding van het RIES-stemsysteem;

Afname uren ten bedrage van:

2009	€ 250.000
2010	€ 250.000

Indien RIES naar behoren heeft gefunctioneerd in 2008 en de waterschappen besluiten om in 2012 bij de verkiezingen gezamenlijk automatiseringsvoorzieningen te gebruiken, zullen de overdragende partijen met uitzondering van Rijnland werkzaamheden gaan verrichten voor HWH en tot de bedragen genoemd voor de jaren 2011 en 2012;

2011	€ 342.000
2012	€ 526.000

Na het jaar 2012 is er geen afhankelijkheid meer met de overdragende partijen en is HWH in staat om de beheerorganisatie onafhankelijk van de overdragende partijen te laten functioneren.

Financiële gevolgen voor de waterschappen

Voorgesteld wordt om het éénmalige bedrage voor 2008 met de verdeelsleutel voor de Unie-contributie, door de UvW te laten innen bij alle waterschappen. Gezien de huidige rol van HWH is het logisch de instandhouding van het RIES-stemsysteem te organiseren bij HWH. De financiering van de instandhouding van het RIES-stemsysteem kan dan ook plaatsvinden middels de begroting van HWH. Het bestuur van HWH wordt verzocht, na positieve besluitvorming in de LV, dit beheerproject en de financiële consequenties op te nemen in de begroting 2009 e.v. Voor de instandhouding van het RIES-stemsysteem moet naast de afname van de uren aan de overdragende partijen nog rekening gehouden worden met de volgende kosten van HWH.

Jaarlijks HWH

Management (intern)	200 uur (75 euro)	15.000
Administratie (intern)	300 uur (75 euro)	22.500
Functioneel en versie beheer (intern)	800 uur (75 euro)	60.000
Hosting infrastructuur	schatting	60.000
Octrooi - leges - juridische ondersteuning	schatting	40.000
Totaal exclusief BTW		
BTW over 100.000 externe kosten		20.000
Totaal		217.500

Voorgestelde besluiten

- Akkoord gaan met de inhoud van intentieverklaring;
- Akkoord gaan met het voorstel om het eenmalig in 2008 te betalen bedrag te laten innen door de UvW, met gebruikmaking van de verdeelsleutel voor de contributie;
- Het bestuur van HWH te verzoeken het beheer van het RIES-stemsysteem over te nemen en de financiële consequenties in de begroting 2009 e.v. op te nemen.